

УДК 378.147.156:687

©Зимогляд Н.С.

ОЦІНКА ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМФОРТНОСТІ ОДЯГУ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ СТИЛІСТІВ

Постановка проблеми. Сьогодні стиль людини, її позитивний імідж є важливими умовами особистісного та професійного успіху, що допомагають набути популярності, отримати владу, гроші. Керований імідж є одним із провідних позацінових важелів конкурентної боротьби в різних сферах соціального життя: політиці, шоу-бізнесі, торгівлі та виробництві. По мірі збільшення значущості іміджу як соціального феномену з'явилися нові напрямки в суспільному житті – іміджмейкерство, індустрія стилю. Підготовкою фахівців у цій галузі займаються безліч курсів та приватних студій як в Україні, так і за кордоном. Серед провідних ВНЗ України, що готують фахівців-стилістів із вищою освітою, слід назвати Київський Національний університет технологій та дизайну та Київський Національний університет культури і мистецтв. У змісті навчання майбутніх стилістів у цих ВНЗ значна увага приділяється художньому моделюванню та дизайну зачіски, проектуванню стилю одягу в залежності від призначення та індивідуальних особливостей зовнішності людини. При цьому «візуальна оболонка» клієнта розробляється у відриві від його внутрішньої психологічної суті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розв'язання проблеми відповідності візуального іміджу людини як її зовнішнім даним, так і психологічним особливостям розпочато російськими вченими Петровою О.О. та Коробцевою Н.О. У своїх публікаціях [1-11] автори обґрунтовують взаємозв'язок вибору елементів костюму із характерологічними особливостями споживача, вказують на необхідність урахування в процесі проектування враження, що справляє одяг на людину при його сприйнятті. Авторами вперше впроваджено показник якості швейних виробів, пов'язаний з урахуванням сприйняття людиною одягу – показник психологічної комфортності одягу. За Петровою О.О., Коробцевою Н.О., «психологічна комфортність – це позитивна оцінка виробу, яку зроблено на основі інтеграції комфортних відчуттів різних модальностей та індивідуальної прийнятності виробу до соціального середовища» [2, с.3].

Однією з провідних модальностей відчуттів, що виникають при сприйнятті та експлуатації одягу, є зорова модальність. Вона виникає при сприйнятті зовнішнього вигляду виробу. Зорово оцінюються не лише відповідність моді та естетичний вигляд виробу, але й його сидіння на фігурі, при цьому формуються суб'єктивні уявлення щодо привабливості кольору, фактури, форми виробу.

При купівлі швейного виробу, виборі матеріалів для одягу людина «обмацує» об'єкт, суб'єктивно оцінюючи психологічну комфортність тканини через відчуття тактильної та температурної модальностей. При примірянні та в ході експлуатації відбувається оцінка окремих якостей (важкості, тиску) та інтегральних характеристик (зручно, не тисне та ін.) виробу в комфортній зоні дотикової чутливості.

Меншу роль для формування поняття психологічної комфортності відіграють відчуття звукової модальності, що можуть виникати не лише при контактах поверхонь одного та різних матеріалів між собою, але й при зіткненні їх із поверхнею тіла людини.

Певну роль в сприйнятті швейних виробів відіграють також відчуття нюхальної модальності. Всі типи волокон мають запахи, що доповнюються запахами процесів виробництва тканин, трикотажу та одягу. Це призводить до виникнення відчуттів або на усвідомленому рівні, або на позасвідомому.

Нарешті, в окремих видах виробів (дитячий одяг, одяг для психічно хворих) можуть грати певну роль смакові відчуття тканини або трикотажу.

Для зорових, тактильних, звукових та нюхових відчуттів, що виникають у процесі примірки та експлуатації швейних виробів, можливе вимірювання суб'єктивних зон комфортності.

Із метою дослідження психологічної комфортності швейних виробів для різних груп споживачів, а також порівняння психологічної комфортності різних виробів між собою (в одній групі споживачів) Петровою О.О. та Коробцевою Н.О. розроблено методику оцінки психологічної комфортності одягу [2], що призначено для використання у професійній діяльності фахівців швейного профілю (художників-модельєрів, конфекціонерів) при проектуванні швейних виробів для конкретних споживачів, виборі матеріалів для одягу. Методику передбачено використовувати для порівняння двох зразків одягу однієї асортиментної групи між собою, для порівняння ідеального уявлення щодо одягу або «ідеального» одягу з досліджуваним виробом, а також для порівняння зразкового виробу з колекцією швейних виробів за параметром психологічної комфортності.

Щодо змісту методики, то вона містить етапи дослідження психологічної комфортності, інструкції досліджуваним, математичну обробку даних та можливості використання цих даних.

Метою нашої публікації є адаптація розробленої Петровою О.О., Коробцевою Н.О. узагальненої методики оцінки психологічної комфортності одягу до професійної діяльності стилістів, іміджмейкерів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Навчання методиці оцінки психологічної комфортності одягу в УПА здійснюється на практичних заняттях дисципліни «Прикладна іміджологія». Знайомству з методикою передують практичні заняття щодо визначення небажаних візуальних особливостей фігури людини, діагностики форми обличчя, кольорового типу зовнішності та психологічних особливостей особистості, вибору форми та кольору одягу з урахуванням психологічних особливостей особистості. Навчання студентів – майбутніх стилістів діагностиці психологічної комфортності одягу здійснюється за таким алгоритмом (рис.1):

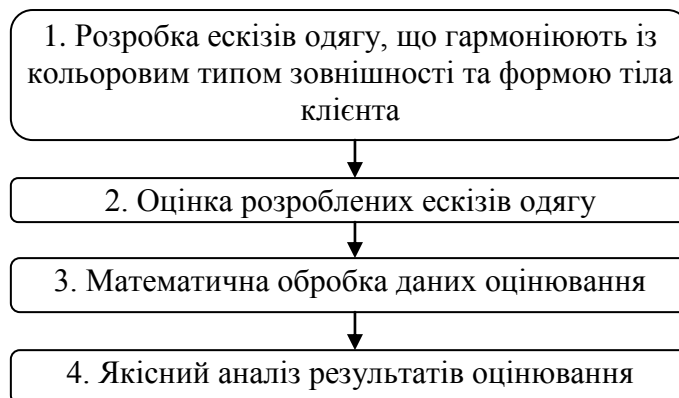

Рис.1. Алгоритм навчання стилістів оцінці психологічної комфортності одягу

Інструкція 1:

Перед Вами перелік характеристик одягу. Необхідно проранжувати їх таким чином, щоб вони відбивали Ваше уявлення про ідеально комфортний одяг розглянутого виду. Для цього оцініть 10 балами (ранг) ту якість, яку Ви вважаєте найціннішою для даного виду одягу, 9 балами – менш значущою й т.д. Мінімальну кількість балів (1 бал) отримує та якість, що менш за все пов'язана з Вашим уявленням про ідеальний одяг. Змінювати й додавати слова не треба.

Ці бали випробуваний заносить у стовпчик «ідеальний одяг (ранг)».

Інструкція 2:

Тепер розташуйте характеристики одягу таким чином, щоб вони описували конкретний виріб (пред'являється ескіз одягу №1).

Спочатку оцініть 10 балами якість, що найбільшою мірою виражена в даному виробі, потім - 9 балами - якість, трошки менше виражену й т.д. Найменша кількість - 1 бал - присвоюється якості, якою, на Вашу думку, даний виріб володіє в найменшій мірі.

Оцінні значення заносяться в стовпчик «ескіз 1(ранг)».

Аналогічним образом оцінюються ескізи моделей одягу під №№ 2, 3, результати заносяться у відповідні стовпчики табл.1.

3. Математична обробка даних оцінювання.

На етапі математичної обробки даних спочатку заповнюються стовпці за назвою «різниця рангів». Для цього підраховується значення показника d як різниця між рангами в ідеального одягу й ескізного рішення по кожній характеристиці (можливий як знак «+», так і «-»).

Потім підраховується значення коефіцієнтів рангової кореляції по Спирмену між місцями, зайнятими тою самою якістю в різних списках. Обчислення коефіцієнта рангової кореляції здійснюється за формулою:

$$r_s = 1 - \frac{6 \cdot (d^2)}{N \cdot (N^2 - 1)}$$

де d - різниця між рангами в ідеального одягу й ескізного рішення для кожної характеристики;

N - кількість значень (характеристик одягу), що ранжується, тобто 10.

Оцінка психологічної комфортності одягу

№ п\п	Характеристика одягу	Ідеальний одяг (ранг)	Ескіз 1 (ранг)	Різниця рангів 1	Ескіз 2 (ранг)	Різниця рангів 2	Ескіз 3 (ранг)	Різниця рангів 3
1	Практичний							
2	Яскравий							
3	Приємний колір							
4	Комфортна форма							
5	Цікаве конструктивне рішення							
6	Маскує небажані особливості фігури							
7	Оптимальна довжина							
8	Комплектується з іншими елементами костюма							
9	Комфортний стиль							
10	Комфортний ступінь облягання фігури							

4. Якісний аналіз результатів оцінювання.

Отримані в результаті експерименту коефіцієнти, що є основними показниками психологічної комфортності (ПК), аналізуються якісно. Можливі такі варіанти оцінки:

- 1) $r_S \geq 0,79$ - високий рівень ПК;
- 2) $0,64 < r_S \leq 0,79$ - середній рівень ПК;
- 3) $0 < r_S \leq 0,64$ - низький рівень ПК;
- 4) $r_S < 0$ - повне заперечення запропонованого одягу.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Розроблено алгоритм навчання студентів – майбутніх стилістів оцінці психологічної комфортності одягу, яка складається з таких етапів: 1. Розробка ескізів одягу, що гармоніюють із кольоровим типом зовнішності та формою тіла клієнта. 2. Оцінка розроблених ескізів одягу. 3. Математична обробка даних оцінювання. 4. Якісний аналіз результатів оцінювання. Докладно визначено зміст кожного етапу.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із розширенням сфери використання методик оцінки психологічної комфортності швейних виробів. До речі, потребує розробки методика оцінки психологічної комфортності всього образу (іміджу) людини в цілому, включаючи одяг, взуття, зачіску та макіяж.

Список використаних джерел:

1. Петрова Е. А. Знаки общения / Е.А. Петрова. – М. : ГНОМ и Д, 2001. – 256 с.
2. Петрова Е. А. Оценка психологической комфортности одежды : учеб. пособие / Е. А. Петрова, Н. А. Коробцева. – М. : РИО МГТА, 1996. – 10 с.
3. Петрова Е. А. Презентация характера во внешнем облике человека / Е. А. Петрова, Н. А. Коробцева // Современные проблемы психолого-педагогических наук. – Саранск, 1996. – Вып. 8. – С. 62–64.
4. Петрова Е. А. Применение психологии восприятия в проектировании одежды / Е. А. Петрова, Н. А. Коробцева // Современные наукоемкие технологии и перспективные материалы текстильной и легкой промышленности : тез. докл. междунар. науч.-техн. конф., 2-5 июня 1998 г. – Иваново, 1998. – С. 344–345.
5. Петрова Е. А. Психотехнология индивидуального проектирования при дефектах фигуры / Е. А. Петрова, Н. А. Коробцева // Современные проблемы текстильной и легкой промышленности : тез. докл. междунар. науч. конф., 14-15 мая 1998 г. – М. : РосЗИТЛП, 1998. – Ч. 2. – С. 23.
6. Коробцева Н. А. Одежда как объект психологического исследования / Н. А. Коробцева, Е. А. Петрова // Швейная промышленность. – 1998. – № 4. – С. 36–37.
7. Коробцева Н. А. Ощущения поддаются измерению. Психофизический подход к оценке качества швейных изделий / Н. А. Коробцева // Квалификация и качество. – 2003. – № 4. – С. 32–35.
8. Коробцева Н. А. Парадигма импрессионного проектирования одежды / Н. А. Коробцева // Актуальные проблемы науки, техники и экономики легкой промышленности : тез. докл. междунар. науч.-техн. конф. – М. : МГУДТ, 2000. – С. 75.
9. Коробцева Н. А. Проектирование одежды: импрессионный подход : моногр. / Н. А. Коробцева. – М. : ГНОМ и Д, 2001. – 160 с.
10. Коробцева Н. А. Разработка подхода к созданию формы в импрессионном проектировании одежды / Н. А. Коробцева, Е. А. Петрова // Актуальные проблемы науки, техники и экономики легкой промышленности : тез. докл. междунар. науч.-техн. конф. – М. : МГУ ДТ, 2000. – С. 319–320.

11. Коробцева Н. А. Формирование индивидуального имиджа и проектирование одежды: актуальные проблемы и направления исследований / Н. А. Коробцева // Имиджелогия-2005: Феноменология, теория, практика : материалы третьего международного симпозиума по имиджелогии / под ред. Е. А. Петровой. – М. : РИЦ АИМ, 2005. – С. 323–325.
12. Прикладна іміджелогія : метод. вказ. до лаборат. робіт для студ. денної та заоч. форм навч. спец. 6.010104.24 Професійна освіта. Дизайн . Ч. 2 / Укр. інж.-пед. акад. ; упоряд. Н. С. Зимогляд. – Х. : [б. в.], 2012. – 30 с.

Зимогляд Н.С.

Оцінка психологічної комфортності одягу в процесі навчання майбутніх стилістів

У статті показано можливість використання методики оцінки психологічної комфортності одягу в процесі навчання майбутніх стилістів. Розроблено алгоритм навчання студентів оцінці психологічної комфортності одягу, який містить етапи розробки ескізів одягу, що гармоніюють із кольоровим типом зовнішності та формою тіла клієнта, оцінки розроблених ескізів одягу, математичної обробки даних оцінювання, якісного аналізу результатів оцінювання.

Ключові слова: методика оцінки психологічної комфортності, майбутні стилісти, алгоритм навчання, ескіз одягу, ранг.

Зимогляд Н.С.

Оценка психологической комфортности одежды в процессе обучения будущих стилистов

В статье показана возможность использования методики оценки психологической комфортности одежды в процессе обучения будущих стилистов. Разработан алгоритм обучения студентов оценке психологической комфортности одежды, содержащий этапы разработки эскизов одежды, гармонирующей с цветовым типом внешности и формой тела клиента, оценки разработанных эскизов одежды, математической обработки данных оценивания, качественного анализа результатов оценивания.

Ключевые слова: методика оценки психологической комфортности, будущие стилисты, алгоритм обучения, эскиз одежды, ранг.

N. Zymogliad

Assessment of psychological comfort of clothes in the course of training of future stylists

In article possibility of use of a technique of an assessment of psychological comfort of clothes in the course of training of future stylists is shown. The algorithm of training of students to an assessment of psychological comfort of the clothes, containing development stages of sketches of the clothes which is in harmony with color type of appearance and a shape of a body of the client, an assessment of the developed sketches of clothes, mathematical data processing of estimation, the qualitative analysis of results of estimation is developed.

Keywords: technique of an assessment of psychological comfort, future stylists, algorithm of training, clothes sketch, rank.

Стаття надійшла до редакції 8.10.2013р